

II. Rákóczi Ferenc Irodalmi és Műveltségi Csapatverseny

2017

I. forduló

MEGOLDÓKULCS

1. Az alábbi mondatok Mikes Kelemen életének egy-egy állomását összegzik. Tedd időrendi sorrendbe őket!

7 pont

A hön szeretett Erdély viszontlátására lehetősége nyílt, amikor az újabb oszmán-Habsburg háborúban Rákóczi József elvállalta a bujdosók maradékának vezetését. A hadjárat sikertelen volt.	A
A Porta básbugnak – azaz a kuruc emigránsok előjárójának – nevezte ki, és őt küldte követségbe a moldvai és havasalföldi fejedelmekhez. Bár a megerőltető utazás kis híján Mikes halálát okozta, legalább a távolból megláthatta Erdély hegyeinek körvonalait.	B
A szultán az emigránsokat a Márvány-tenger partján fekvő Rodostó – ma: Tekirdag – városába internáltatta.	C
Bercsényi Mikes Kelemen szerelmét, Kőszeghy Zsuzsannát vette a feleségül.	D
Boér Ferenc hatására Mikes hamarosan katolizált, és a kuruc szabadságharc zászlaját kibontó II. Rákóczi Ferenc apródjai közé került.	E
Egy pestisjárvány során – az utolsó kuruc bujdosók egyikeként – ő is távozott az élők sorából.	F
III. Ahmed szultán meghívására a kuruc emigráció Gallipoliba utazott, a hazatérés reményében pedig Mikes Kelemen is a fejedelemmel tartott	G
Mikes Kelemen két évet töltött Lengyelországban, majd évekig Párizs vendégszeretetét élvezte, ahol megismerkedhetett a kortárs francia kultúrával, különösképpen az irodalommal.	H

A mondatok időrendi sorrendje:

E	H	G	C	D	A	B	F
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

2. Keresztrejtvény

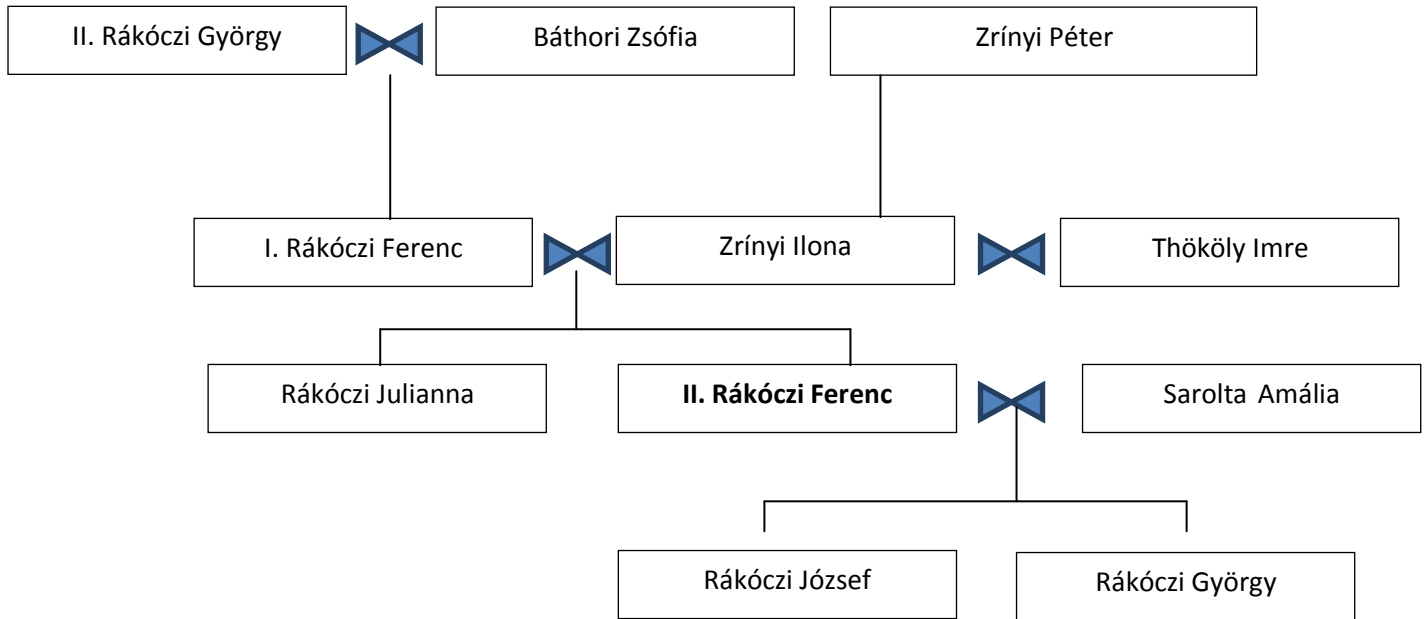
13 pont

			<i>1.</i>	A	M	Á	L	I	A		
				<i>2.</i>	I	L	O	N	A		
				<i>3.</i>	K	A	S	S	A		
	<i>4.</i>	P	É	T	E	R					
	<i>5.</i>	B	O	R	S	I					
<i>6.</i>	P	A	T	A	K						
	<i>7.</i>	Ú	J	H	E	L	Y				
		<i>8.</i>	J	U	L	I	A	N	N	A	
	<i>9.</i>	P	É	T	E	R					
				<i>10.</i>	M	A	J	T	É	N	Y
	<i>11.</i>	I	M	R	E						
<i>12.</i>	B	A	D	I	N	Y	I				

1. A fejedelem hitvesének második keresztnéve.
2. Munkács hős asszonyának keresztnéve.
3. A fejedelem sírja itt található.
4. A fejedelem kortársának, Oroszország cárijának keresztnéve.
5. Itt született a fejedelem.
6. A Rákóczi-család egyik legfőbb várának, országgyűlés helyszínének neve egyszerűen, rövidebb formában.
7. Itt raboskodott Rákóczi, de családjának több tagja is megjárta ezt a hírhedt császári börtönt (Bécs.....).
8. A fejedelem nővérének keresztnéve.
9. A fejedelem horvát nagypajának keresztnéve, aki a *Szigeti veszedelem* szerzőjének öccse volt; egy leleplezett összeesküvés okán kivégezték.
10. A fegyverletétel helyszíne.
11. A fejedelem mostohaapjának keresztnéve.
12. A fejedelem gyermekkori tanítójának vezetéknéve.

A függőleges oszlop megfejtése: **MIKES KELEMEN**

3. Családfa-állítás. Egészítsd ki a fejedelem hiányos családfáját! 10 pont

4. Rákóczi-arcképcsarnok. Kiket ábrázolnak az alábbi – egykorú vagy későbbi – festmények? Vigyázz, egyvalaki kétszer is szerepel! 6 pont/

név: II. Rákóczi Ferenc

név: Thököly Imre

név: Zrínyi Ilona

név: Sarolta Amália

név: I. Rákóczi Ferenc

név: II. Rákóczi Ferenc

5. A következő fejezetek Herczeg Ferenc Pro libertate című regényére vonatkoznak.

16 pont

„Azt neked hiába magyaráznom, Xandi, úgy sem értenéd meg, mert politika. Elég annyi: Máli révén Rágoczi rokonságba kerül Liselotte-tal, és Liselotte révén a francia királlyal, és attól a bécsi udvar fölmászik a falra.”

1. Kicsoda Máli? **SAROLTA AMÁLIA (KAROLA AMÁLIA)**(1)
2. Kicsoda Rágoczi? **II. RÁKÓCZI FERENC** (1)
3. Ki ekkor a francia király? **XIV. LAJOS** (1)
4. Ki ekkor a bécsi császár? **I. LIPÓT** (1)

Mely megye örökös főispánja volt Rákóczi? **SÁROS** (1)

Kivel találkozott Rákóczi Ferenc a vármegye ünnepi közgyűlésén, illetve a nagysárosi lakomán? **BERCSÉNYI MIKLÓS** (1)

Milyen ajánlattal érkezett Rákócziné Bécsből a fejedelemhez?

RÓMAI SZENT BIRODALMI CÍMET ADOMÁNYOZ A CSÁSZÁR RÁKÓCZINAK, HA LEMOND AZ ERDÉLYI FEJEDELMÍ CÍMÉRŐL; MAGÁNBIRTOKAIT, VAGYONÁT MEGTARTHATJA. (2)

Rákóczi mely hadvezéreivel találkozott a fejedelemasszony Pozsonytól Nyitraújlakig?

OCSKAY LÁSZLÓ, BERCSÉNYI MIKLÓS (2)

„Édes nemzetem, hát ezt érdemeltem minden fáradozásomért? Ezt érdemeltem bujdosásomért? Életemet, véretem, minden vagyonomat neked szenteltem. Feleségemet, gyermekeimet, minden szerencsémét megvettem...”

1. Melyik országgyűlésen hangzottak el ezek a szavak?

ÓNODI ORSZÁGGYŰLÉS (1)

2. Ki mondta a fenti idézetet? **II. RÁKÓCZI FERENC** (1)

3. Milyen minőségben voltak jelen Rakovszky Menyhért és Okolicsányi Kristóf?

TURÓC MEGYE KÖVETEI (1)

4. Mi lett a sorsuk?

MEGÖLTÉK/LEKASZABOLTÁK/MEGLINCSELTÉK ŐKET (1)

5. Mely híres mondás hangzott el ezen az országgyűlésen? **EB URA FAKÓ!** (2)

6. Mely műből származnak az alábbi idézetek? Nevezd meg a szerzőt és a címet! 10 pont/

<p>A</p> <p>Zágon felé mutat egy halovány csillag, Hol a bércek fején hókorona csillog S a bércek aljában Tavaszi pompában Virágok feselnek... Erdély felé mutat, hol minden virágon Tarka pillangóként első ifjúságom Emléki röpködnek.</p>	<p>szerző: LÉVAI JÓZSEF</p> <hr/> <p>cím: MIKES</p>
<p>B</p> <p>Harcoltam én a hazáért, Istenért és szabadságért. Búval eszem most kenyerem; Bujdosó lett énbőlőlem.</p> <p>Ihol késő most bánkódni, A harc után hadat vágni. Megyek messze Rákóczival, Szívem tele bajjal, búval.</p>	<p>szerző: -</p> <hr/> <p>cím: MEGJÁRTAM A HADAK ÚTJÁT...</p>
<p>C</p> <p>Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvaságra téve bennünket, és kivéve ma közüllünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratni. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak azért, hogy megszentelje halálának áldozatját annak érdemével, aki ma megholt érettünk. Amicsoda életet élt, és amicsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották nékie: ma velem lesz a paradicsomban.</p>	<p>szerző: MIKES KELEMEN</p> <hr/> <p>cím: TÖRÖKORSZÁGI LEVELEK</p>
<p>D</p> <p>Kérdezősködék a beteg felől, fölvezették hozzá, bement, ott találta az ágyon fekve, odament hozzá, leült az ágya mellé, mondá neki, hogy hallotta nagybeteg voltát, s nem állhatta meg, hogy félretéve minden pártvillongást, atyafiságos érzelemből el ne jöjjön hozzá beteglátogatóba. A beteg ember azt rebegte rá, hogy az Isten áldja meg érte, bizony nagy jót cselekedett vele.</p>	<p>szerző: JÓKAI MÓR</p> <hr/> <p>cím: A HUSZTI BETEGLÁTOGATÓK</p>
<p>E</p> <p>Hej, Rákóczi, magyarok vezére, Bercsényi, Országunk fejedelme vezére: Thököli! Hová lettek, hová mentek, Országunknak híres-jeles Magyar vezéri?</p> <p>Oh! égre kiáltó vétek, hogyha képzelem: Országából elbujdosott a jó fejedelem! Nem képzelem, nem is vélem, Más országnak királyánál Helyét ne lelje!</p>	<p>szerző: -</p> <hr/> <p>cím: RÁKÓCZI KESERGŐJE</p>

7. Helyezd magad Mikes szerepébe, és írd újra 6-8 mondatban a 37. levél rendtartásról szóló részét! Ügyelj a stílus felidézésére, és használd fel az alábbi kulcsszavakat:

8 pont

dob, dohányzás, ebédlőház, kápolna, vacsora, hatodfél óra, időtöltés, nyúl, mező, írás

„Ezek pedig azok a rendtartások. Reggel hatodfél órakor a **dobot** megütik, akkor a cselédeknek fel kell kelni, és készen kell lenni hat órára. Hat órakor dobolnak, és akkor a fejdelem felöltözik, azután a **kápolnában** megyen, és misét hallgat; mise után az **ebédlőházban** megyen, ott kávéit iszunk és dohányozunk. Amikor az óra három fertály nyolcra, akkor elsőt **dobolnak** misére, nyolc órakor másodikát, és egy kis idő múlva harmadikot **dobolnak**. Akkor a fejdelem misére megyen, mise után a maga házában megyen, és ki-ki oda megyen, ahová tetszik. Tizenegyfél órakor megütik a **dobot** ebédre, és tizenkét órakor asztalhoz ülünk, és törvényt teszünk a gyűkokra. Harmadfél órakor a fejdelem csak magánosan a **kápolnában** megyen, és ott nagyon három óráig. Mikor az óra három fertály ötre, akkor elsőt **dobolnak** estvéli imádságra, öt órakor másodikát, és egy kevés idő múlva harmadikát. Akkor a fejdelem a **kápolnában** megyen, és azután ki-ki eloszlik. Vacsorára hetedfél órakor dobolnak. A vacsora nem tartván sokáig, nyolc órakor a fejdelem levetkezik, de leggyakortább le nem fekszik még akkor, és reggel, ha szinte hat órakor öltözik is fel, de éféle után két órakor felkel. Azt pedig ne gondolja kéd, hogy legkisebb változás is legyen mindezekben, ha szinte a fejdelem beteg volna is, akkor is mind egyaránt folynak rendek. **Hatodfél** órakor felkelni nem kicsiny dolog, de el nem mulatom, azért hogy kedvit találjam, és mindenkor jelen vagyok, mikor öltözik. A hivatalom is azt hozza magával, hogy vigyázzak a cselédekre. Ezek tehát a mi klastromunkbéli rendtartásink.

Ami pedig a mulatságot és az **időtöltést** illeti, a' sokféle, és ki-ki a maga hajlandóságát követi. A fejdelem minden héten lóra ül kétszer, és estig oda vadászunk, mert itt igen sok fogoly és **nyúl** vagyon, veres fogoly több vagyon, mint szürke. Mikor pedig vadászni nem megyen a fejdelem, akkor csak a sok **írásban** tölti az időt. Mink is jobban töltünk, ha lehetne, mert az ember nem mehet örökké sétálni, nem lehet mindenkor a **mezőn** vándorlani, az idevaló emberekkel pedig nem lehet társalkodni. „

8. Az alábbi feladatok a korról szóló novellákra, mondára vonatkoznak. Írj egyes szám első személyben a szereplő nézőpontjából a megadott témáról 4-5 mondatban.

12 pont

a)

Mű: **Jókai Mór**: A huszti beteglátogatók

Szereplő: Tallósy uram, a labanc várkapitány

Téma: Hogyan kúráltak ki Huszt várából?

Lehetséges válaszlelemek:

- *Rédey Ferenc, a kuruc vezér meglátogatja a beteg Tallósyt, elhozza saját orvosát*
- *megérkezik Rédey fia és az orvos*
- *egymás után érkeznek a gyógyszereket hozó személyek saját kocsisukkal, szolgáljukkal*
- *Tallósyt nem engedik felkelni, aggódnak érte*
- *Mire Tallósy meggyógyul, egy-két labanc maradt a várban, elfoglalták a „látogató” kurucok*
- *Végül Tallósyt elküldik Szatmárba*

b)

Mű: **Móra Ferenc**: A kóchuszár

Szereplő: együgyű Mike

Téma: Milyen kuruc vált belőlem?

Lehetséges válaszlelemek:

- *Az együgyű halászegényt Bercsényi beveszi a seregbe*
- *Nem tudott lovagolni, nem vált be ajtónállónak, Bercsényi előbb kóchuszárnak nevezet, aztán elzavarta*
- *A kóchuszár mindenfelé követte Bercsényit, a csatákban is mellette volt, bár nagyon félt*
- *A kóchuszár a csatában Bercsényiért áldozta fel magát*

c)

Mű: **Móricz Zsigmond**: A kis kuruc

Szereplő: Törökverő Magyar Balázs

Téma: Az én hőstettem

Lehetséges válaszlelemek:

- *A labanc kapitány tót szekeresnek öltözve megjelenik a füleki várban, olcsó bort oszt a kuruc katonáknak*
- *A tízéves Balász beállt a kurucok közé, éjjel felfigyel arra, hogy lovasok közelednek*
- *Felfedezi, hogy a tót szekeres ki akarja nyitni a várkaput*
- *Balázs ezt megakadályozza, a katonák meg tudják védeni a várat*
- *Balázs édesapját kiváltják a fogságból az elfogott labanc kapitányért cserében*

d)

Mű: **Ismeretlen szerző/ Lengyel Dénes gyűjtése**: A rodostói kakukk (monda – szerzője ismeretlen, de elfogadható szerzőként Móra Ferenc is)

Szereplő: a deák

Téma: Mindent megteszek a fejedelemért

Lehetséges válaszlelemek:

- *A fejedelemnek Rodostóban honvágya volt*
- *Kakukkszót szeretett volna hallani, mint otthon, de itt nem volt ilyen madár*
- *Mégis megszólalt a rodostói kertben a kakukk*
- *A fejedelem elindult megkeresni a madarat*
- *Kelemen deák volt az, aki a bokorban rejtőzve kakukkolt*

Bármely más, a szöveg alapján értelmezhető választ el lehet fogadni. Fontos, hogy a szereplő nézőpontjából íródjon a történet.

9. Az alábbi megállapítások két személyre vonatkoznak, de össze vannak keverve. Rendeld a megfelelő nevekhez a megfelelő megállapítások betűjelét!

8 pont

történelmi személy neve	a megállapítások betűjelei			
<i>Bercsényi Miklós</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>F</i>	<i>H</i>
<i>Károlyi Sándor</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>G</i>

1703 tavaszán aztán, miután a korábban Brezánba látogató Esze Tamás a Tiszaháton kibontotta a kuruc felkelés zászlaját, a gróf jelentős lengyel segítséggel tért vissza Magyarországra.	A.
A gróf életében a vízváltó az 1696-97-es esztendő volt, ebben az időszakban barátkozott össze ugyanis az új sárosi főispánnal, II. Rákóczi Ferencel.	B.
A környező erdőségekben és mocsarakban bujkáló elégedetlenek aztán 1697-ben fegyveres felkelést robbantottak ki a Hegyalján, melynek leverésében a fiatal főispán is szerepet vállalt.	C.
Az akkor még zömmel jobbágyi erőkre támaszkodó Rákóczi nagyon megörült az ő érkezésének, és rögtön kinevezte őt „a mezei hadak generálisának.” 1704 elején így ő kapta meg a Dunántúl meghódításának a feladatát.	D.
Az arisztokrata politikus nevéhez fűződik a Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári béke megkötése, ami a mai napig a magyar történelem egyik legvitatottabb szerződésének számít.	E.
I. Lipót politikájából kiábrándulva a dinasztia elleni felkelés egyik fő értelmi szerzője lett, a bukás után pedig az emigrációban is kitartott legjobb barátja mellett.	F.
Egyéni sikerei mellett ugyanakkor jelentős érdemeket szerzett a hosszú háborút követő újjáépítési munkálatokban, birtokain nagyarányú telepítéseket hajtott végre, miközben iskolákat, templomokat és kórházakat alapított.	G.
Ő próbálta meg tető alá hozni Rákóczi lengyel királyságát, ám erőfeszítései nem jártak sikerrel.	H.

Pontozólap:

feladat	elérhető pontszám	elért pontszám
1.	7	
2.	13	
3.	10	
4.	6	
5.	16	
6.	10	
7.	8	
8.	12	
9.	8	
összesen:	90 pont	